

Alavuden kaupungin esiopetussuunnitelma 2016

Alavuden kaupungin esiopetussuunnitelma on laadittu yhteistyössä Alavuden esiopetuksesta vastaavan henkilöstön sekä kunnan sosiaali- ja varhaiskasvatuksen edustajien kanssa. Myös vanhempien näkökulmat ovat vaikuttaneet esiopetussuunnitelman sisältöön.

Perustana paikalliselle opetussuunnitelman laadinnalle on ollut Opetushallituksen Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet sekä maakunnallinen esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma.

Eteläpohjalaisessa esiopetussuunnitelmassa painotettavat teemat ovat lapsen osallisuus ja lapselle ominaiset tavat toimia kuten tutkiminen, leikkiminen, liikkuminen, taiteellinen ilmaisu ja kokeminen. Nämä painotukset näkyvät opetussuunnitelman sisällöissä, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja esiopetusyksiköiden toimintakulttuurissa.

Lämmin kiitos kaikille työhön osallistuneille!

Alavudella keväällä 2016

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ JOHDANTO

1. ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

1.1 Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua

1.2 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Ajattelu ja oppiminen

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Monilukutaito

Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

Osallistuminen ja vaikuttaminen

1.3 Oppimiskäsitys ja arvopohja

2. KASVUA JA OPPIMISTA TUKEVA TOIMINTAKULTTUURI

2.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

2.2 Oppimisympäristö

3. ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMISEN PERIAATTEET

3.1 Monipuoliset työtavat

3.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

3.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Ilmaisun monet muodot

Kielen rikas maailma

Minä ja meidän yhteisömme

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Kasvan ja kehityn

4. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI

4.1 Tuen järjestäminen ja varhainen puuttuminen

4.2 Yhteistyö huoltajan kanssa tuen aikana

4.3 Kasvun ja oppimisen tuki

Yleinen tuki

Tehostettu tuki

Erityinen tuki

5. OPPILASHUOLTO

6. ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA ESIOPETUS

7. YHTEISTYÖ ESIOPETUKSEN AIKANA JA SIIRTYMÄVAIHEISSA

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Yhteistyö siirtymävaiheissa

Yhteistyö esiopetuksessa

8. Vanhempien näkökulmat esiopetussuunnitelman suunnittelutyössä

8.4.1 Mitä toivot lapsesi esiopetusvuodelta?

8.4.2 Miten toivot yhteistyön ja tiedonkulun toimivan esiopetuksen ja kodin välillä?

8.4.3 Millaiset asiat ovat mielestäsi tärkeitä esiopetuksen ympäristössä ja fyysisissä tiloissa?

8.4.4 Mitkä sisältöalueet lapsesi esiopetuksessa näet tärkeänä?

8.4.5 Vapaa sana, muuta kommentoitavaa?

LIITTEET

JOHDANTO

Perusopetuslain mukaan huoltajan on huolehdittava siitä, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville lapsille oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna esiopetusta. Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet perustuvat Suomen perustuslakiin, perusopetuslakiin ja -asetukseen ja sen nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen, oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin sekä esiopetuksen opetussuunnitelmaan.

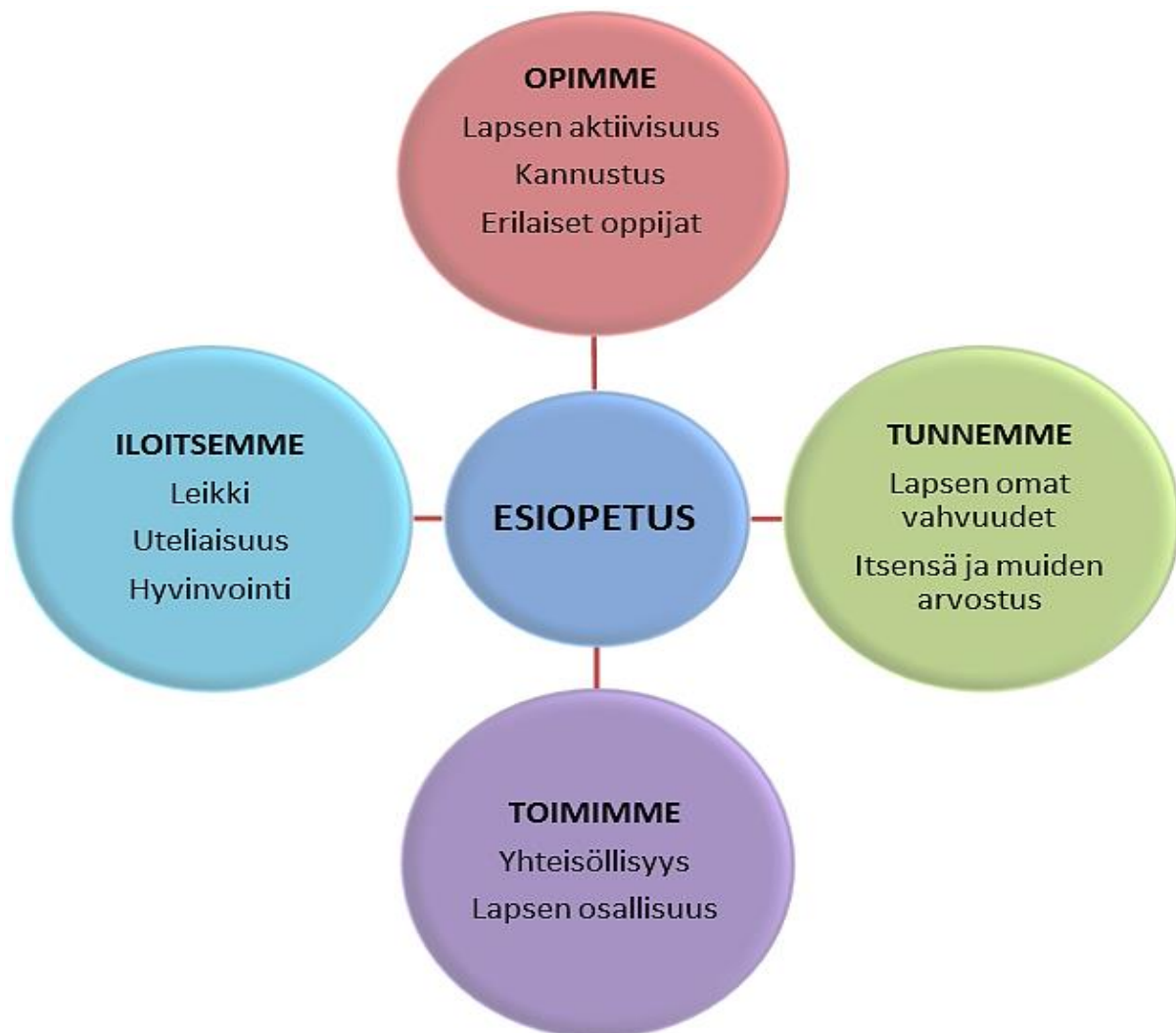
Alavudella esiopetusta järjestetään kouluilla erillisissä esiopetusryhmissä ja yhdysluokissa sekä päiväkodeissa. Esiopetus toimii tiiviissä yhteistyössä varhaiskasvatuksen, päivähoidon sekä perusopetuksen kanssa. Päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelma ja koulujen vuosisuunnitelmat määrittelevät yksiköiden toimintatavat.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Toimintaa suunnitellaan lapsilähtöisesti ja sen tehtävä on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuva ja käsitystä itsestään oppijana. Esiopetuksella on suuri merkitys lasten kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä. Esiopetuksessa lapsilla on tilaisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen ja sosiaalisten taitojensa vahvistamiseen. Tavoitteena on, että lapset oppivat arvostamaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja omaa ainutlaatuisuuttaan.

Yhteistyö huoltajien kanssa on esiopetuksessa ensiarvoisen tärkeää. Vaikka kodin arvoperusta olisi erilainen kuin yleisen esiopetuksen arvoperusta, yhteistyö lisää ymmärrystä sekä edistää lapsen hyvinvointia, kehitystä ja oppimismahdollisuuksia. Huoltajien mielipiteitä ja tietoja kuullaan sekä heidän antamaansa palautetta hyödynnetään esiopetuksen kehittämisessä.

1. ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

Esiopetuksen lähtökohtana ovat lapsen yksilöllisyys, leikki ja toiminnan kautta oppiminen sekä hänen suhteensa ympäröivään yhteiskuntaan, kulttuuriin ja luontoon. Tavoitteena on luoda lapselle tunne yhteisöön kuulumisesta ja osallisuudesta sen toimintaan. Lasta ohjataan mm. tarjoamaan apua toiselle sekä pyytämään sitä itse tarvittaessa. Häntä ohjataan vastuullisuuteen, sitkeyteen ja sinnikkyYTEEN.

Esiopetuksen tehtävänä on kannustaa lasta itsenäiseen ajatteluun ja toimintaan tarjoamalla hänelle myönteisiä oppimiskokemuksia ja mahdollisuus monipuoliseen

vuorovaikutukseen toisten lasten ja aikuisten kanssa. Samalla lapsi oppii tuntemaan itseään ja toimintatapojaan. Esikoululaiselle tärkeää on myös oppiminen vertaisryhmässä.

1.1 Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua

Varhaiskasvatukseen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lasten kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Tavoitteena on, että kunkin lapsen oppimisen polku etenee joustavasti lapsen tarpeista lähtevänä.

Esiopetuksessa keskeisintä on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. Esiopetus on tavoitteellista toimintaa ja jokaiselle lapselle laaditaan yksilöllinen oppimissuunnitelma yhdessä huoltajien kanssa. Esiopetuksessa seurataan ja tuetaan kunkin lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä sekä hänen tietojensa ja taitojensa kehittymistä sekä pyritään ennaltaehkäisemään mahdollisia vaikeuksia. Huoltaja ja esiopetuksen henkilöstö huolehtivat yhteistyössä lasten säännöllisestä osallistumisesta esiopetukseen.

1.2 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteiden edellyttämällä tavalla. Osaamisen kehittämisen tehtävä otetaan huomioon kaikessa esiopetuksen toiminnassa. Sen toteutuminen edellyttää suunnitelmallista työskentelyä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia sekä esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä. Lasten laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa opeteltavia tietosisältöjä enemmän se, miten esiopetuksessa työskennellään, millaisiksi oppimisympäristöt rakennetaan sekä miten oppimista ja hyvinvointia tuetaan.

Ajattelu ja oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Lasten muistin ja

mielikuvituksen kehittymistä tuetaan esimerkiksi lorujen, musisoinnin ja dramatisoinnin avulla. Leikin, pelien ja erilaisten ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien käyttö tarjoaa lapsille elämyksiä sekä oivaltamisen ja uuden löytämisen iloa. Monipuolinen liikkuminen ja toiminnallisuus tukevat lasten oppimista. Lapsia kannustetaan itsenäiseen ajatteluun ja rohkaistaan opettelemaan uusia asioita.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Hyvään vuorovaikutukseen ja kulttuuriseen osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä. Esiopetuksen tehtävänä on tarjota lapsille mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja turvallisesti vertaisryhmän ja lähiyhteisön aikuisten kanssa. Lasten kanssa tutustutaan lähiympäristöön ja yhteisössä mahdollisesti oleviin kulttuureihin muun muassa maahanmuuttajat ja romanit.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Esiopetuksessa lapsia ohjataan edellytystensä mukaan huolehtimaan itsestään, toisista, omista tavaroista ja yhteisestä ympäristöstä. Lapsia autetaan havainnoimaan omaa edistymistään ja oppimistaan ja iloitsemaan siitä. Opetuksessa ja yhteistyössä vanhempien kanssa käsitellään lasten arkielämän rytmiä sekä ruokailun ja levon merkitystä. Lapsia ohjataan toimimaan turvallisesti lähiliikenteessä ja heitä myös rohkaistaan pyytämään apua tarvittaessa.

Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten monilukutaidon kehittymistä yhteistyössä huoltajien kanssa. Monilukutaito sisältää erilaisia lukutaitoja, kuten perus-, numeerisen-, kuva- ja medialukutaidon. Monilukutaitoon liittyy laaja tekstikäsitys, jonka mukaan tekstit voivat olla muun muassa kirjoitettuja, puhuttuja, audio-visuaalisia ja digitaalisia. Lapsia kannustetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan erilaisia viestejä. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja, kuten elokuvia, leikkiloruja ja musiikkia.

Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen on osa monilukutaitoa sekä media- ja opiskelutaitoja, joita tarvitaan opiskelussa ja työelämässä. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, palveluihin ja peleihin.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämäänsä vaikuttavissa asioissa. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten vähitellen kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapsia arvostetaan ja heidän ajatuksiaan

kuunnellaan. Esiopetuksen toiminta suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä lasten, esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien kanssa.

1.3 Oppimiskäsitys ja arvopohja

Lapset omaksuvat uusia tietoja ja taitoja vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajien, eri yhteisöjen ja lähiympäristön kanssa. Oppiminen ja oppimisvalmiuksien kehittyminen perustuvat lapsen aiemmille kokemuksille, tiedoille ja taidoille. Lapsia kuullaan ja kuunnellaan ja heidän kanssa keskustellaan ja pohditaan.

Kuusivuotias lapsi on liikkuva, tunteva, sosiaalinen, utelias ja aktiivinen tutkija. Hänen persoonallisuutensa ja yksilölliset tapansa säätelevät uuden oppimista. Oppiminen on mielekästä, kun siihen sisältyy iloa, lapsen omia ideoita ja mielenkiinnon kohteita, leikkiä, myönteisiä onnistumisen kokemuksia sekä vuorovaikutusta. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu koko ajan ja kaikissa tilanteissa leikkien, liikkuen, tutkien, toimien ja havainnoiden.

Aikuisen tehtävänä on tukea lapsen oppimista kaikissa arjen tilanteissa ja antaa kannustavaa palautetta. Hän ohjaa lapsia toimimaan yhteistyössä muiden kanssa ja asettamaan tavoitteita omalle ja yhteiselle toiminnalle. Lapsista tehtyjen havaintojen perusteella otetaan huomioon yksilölliset tarpeet ja tavoitteet sekä erilaiset oppimistyylit. Tavoitteena on myönteisen minäkuvan ja itsetunnon kehittyminen sekä positiivisten oppimiskokemusten syntyminen.

Esiopetuksessa lapsuus nähdään sinänsä arvokkaana elämänvaiheena. Jokainen lapsi on arvokas ja ainutlaatuinen ja hänellä on oikeus tulla nähdyksi, kuulluksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Lapsilla on oikeus oppia, rakentaa käsitystä itsestään ja maailmastaan omien lähtökohtien mukaisesti.

Lapsilla on oikeus oppia leikkien ja kokea oppimisen iloa. Lapsen aikaisemmat kokemukset ja taidot ovat osa hänen omaa oppimisen polkuaan. Lasten erilaisuutta sekä erilaisia tapoja toimia ja oppia pidetään tärkeinä. Lasten käsityksiä ja mielipiteitä arvostetaan ja lapset osallistetaan oppimisympäristöjen rakentamiseen ja edellytystensä mukaisesti myös toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Yhdessä ja yhteisönä tekemiseen rohkaistaan.

Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen, kannustavaan palautteeseen ja oikeudenmukaiseen kohteluun. Lapsella on oikeus itseilmaisuun, tunteiden ja ristiriitojen käsittelyyn sekä uusien asioiden opetteluun omassa tahdissaan. Esiopetuksessa tuetaan lapsen arvomaailman tervettä rakentumista, terveellisiä elämäntapoja sekä tunnetaitojen ja kauneudentajun kehitystä, eettisyyttä ja esteettisyyttä.

Esiopetuksessa työskennellään perhekeskeisesti ja kasvatuskumppanuutta vaalien. Esiopetuksen henkilöstö suhtautuu kunnioittavasti perheiden erilaisuuteen, katsomuksellisiin ja uskonnollisiin eroihin sekä perheiden perinteiden ja kasvatustalokemysten erilaisuuteen.

Esiopetuksessa opetellaan yhdessä niin sosiaalisesti, kulttuurisesti, taloudellisesti kuin ekologisestikin kestävän elämäntavan periaatteita. Esiopetus toimintaympäristönä tukee lasten tasa-arvoisuutta laaja-alaisen yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti. Tämä koskee niin mielipiteen vapautta kuin oikeutta kehittyä ja tehdä valintoja ilman sukupuoleen sidottuja ennakkokäsityksiä. Esiopetus ei saa olla poliittisesti, uskonnollisesti, katsomuksellisesti eikä kaupallisesti sitoutunutta.

Eteläpohjalaiset arvoteemat

1. Opimme

Lapsi on aktiivinen tietojen ja taitojen oppija. Opettajan tehtävä on auttaa ja kannustaa lasta löytämään erilaisia tapoja ja menetelmiä oppia yhdessä muiden kanssa. Elinikäinen oppiminen on jatkuvaa uusien polkujen löytämistä: taitojen oppimista, tiedon hakua ja käsittelyä sekä kriittistä arviointia alati muuttuvassa ympäristössä. Toiminnassa korostuvat sisukas yritteliäisyys, ahkeruus ja tunnollisuus.

2. Tunnumme

Esiopetuksessa on tärkeää tukea lapsen elämäntaitojen kehittymistä yhdessä kotien kanssa. Omien vahvuuksien löytäminen ja tunteminen kehittävät lapsen tervettä itsetuntoa ja luottamusta elämässä selviämiseen. Lasta opetetaan arvostamaan muita ihmisiä ja tunnistamaan oman toiminnan vaikutukset toisiin ihmisiin.

3. Toimimme

Yhteisöllisessä esiopetuksessa vuorovaikutus ihmisten välillä on avointa, ystävällistä ja tasa-arvoista. Esiopetusyksiköiden ympärillä olevat tahot ja yhteistyökumppanit ovat tärkeitä. Erilaiset ihmiset toimivat yhdessä toisiaan arvostaen ja toisiinsa luottaen ”koko kylä kasvattaa” – periaatteella. Lapsen kestävästä tulevaisuudesta rakennetaan aktiivisesti, tavoitteellisesti ja rakentavasti perheen kanssa yhdessä tehden ja yrittäen. Toiminnassa korostuu vahvasti lapsen osallisuus.

4. Iloitsemme

Esiopetuksen leikinomainen toimintakulttuuri luo lapselle turvallisen oppimisympäristön. Leikin kautta lapsi löytää oppimisen ilon. Esiopetuksessa on tilaa uteliaisuudelle ja erilaiselle oppimiselle. Siellä viihdytään yhdessä kavereiden ja ystävien kanssa. Hyvinvoivassa ryhmässä on ilo oppia!

2. KASVUA JA OPPIMISTA TUKEVA TOIMINTAKULTTUURI

Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia, joka kehittyy esiopetusyhteisön vuorovaikutuksessa. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat esiopetusta koskevat säädökset sekä opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisissa suunnitelmissa määritellyt arvot, oppimiskäsitys sekä esiopetusta koskevat tavoitteet. Sitä muovaavat myös johtamisrakenteet ja käytännöt, henkilöstön ammattitaito sekä käytettävissä olevat tilat, välineet ja materiaalit. Toimintakulttuuri näkyy esiopetusyhteisön vuorovaikutuksessa, ilmapiirissä sekä pedagogisissa käytännöissä ja vaikuttaa aina lasten kohtaamaan esiopetuksen laatuun. Hyvä toimintakulttuuri edistää oppimista ja hyvinvointia esiopetusyhteisössä.

2.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Kaikille yhteinen esiopetus tarkoittaa, että kukin lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä. Jokaiselle lapselle suunnitellaan hänelle sopivia oppimisen haasteita sekä turvataan kasvun ja oppimisen tuki. Esiopetuksessa toiminnassa näkyvät lapsiryhmässä edustettuna olevat kielet, kulttuurit ja uskonnot tai elämänkatsomukset. Lapsia myös rohkaistaan vuorovaikutukseen ja toimimaan osana vertaisryhmää sekä ottamaan muut huomioon ja kunnioittamaan toisen yksilöllisyyttä.

Oppimisen ja oivalluksen ilon kautta lapsia kannustetaan kokeilemaan, yrittämään ja erehtymään sekä havaitsemaan asioiden eri puolia. Näistä onnistumisista ja oivalluksista iloitaan yhdessä. Lapsia rohkaistaan ilmaisemaan itseään, harjoittelemaan ja opettelemaan erilaisia taitoja, tietoja ja työtapoja. Lasten leikille annetaan sijaa sillä leikillä on tärkeä merkitys muun muassa kielen kehityksessä, uusien taitojen oppimisessa, tunteiden käsittelyssä ja oman kulttuuri-identiteetin muodostumisessa.

Lapsi osallisena ja oman elämänsä toimijana tarkoittaa, että toimintakulttuuri tukee yhteistyötä, yhteistä vastuunottoa ja osallisuutta. Lapsilla on vapaus ilmaista omia näkemyksiään ja mielipiteitään ja heidän ideoitaan ja aloitteitaan otetaan toiminnassa huomioon.

Hyvinvointi ja turvallinen arki edellyttää avointa vuorovaikutusta lasten kesken, lasten ja henkilöstön välillä sekä aikuisten keskuudessa. Keskinäinen kunnioitus, huolenpito ja välittäminen toisia ja ympäristöä kohtaan tukevat hyvinvointia ja turvallista arkea. Lapsia rohkaistaan ja ohjataan tunnistamaan, ilmaisemaan ja säätelemään erilaisia tunteita ja ohjataan ottamaan toisen huomioon erilaisissa arkipäivän tilanteissa. Lasten kanssa kiinnitetään huomiota terveellisiin elämäntapoihin, liikutaan monipuolisesti sekä sisällä että ulkona ja tarjotaan mahdollisuuksia myös rauhoittumiselle. Lapsia myös ohjataan toimimaan turvallisesti eri oppimisympäristöissä.

Esiopetuksessa ohjataan lasta aloitteelliseksi, vuorovaikutustaitoiseksi ja vastuulliseksi toimijaksi pitkän tähtäimen tavoitteena osallistuva kansalaisuus. Hänelle opetetaan erityisesti hyviä tapoja ja toisen ihmisen huomioimista.

Tärkeitä painoalueita esiopetuksessa ovat lapsien kokemukset omista kyvystä suunnitella ja toteuttaa erilaisia suorituksia ja asioita, oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen, kriittisyys, ongelmanratkaisu, asioiden jäsentely ja valintojen teko, taidot oppia arvioimaan itseään, omia kykyjään ja taitojaan sekä käsitys itsestään toimijana, jolla on oikeuksia ja velvollisuuksia ja jonka ajatuksia, tunteita, mielipiteitä, tietoja ja taitoja, joita toiset arvostavat. Osallistuja rooliin ja mielipiteiden esittämiseen sisältyvät oikeudet ja velvollisuudet ja eri roolien harjoittelu kuuluvat osana esiopetuksen painoalueisiin. Lapsille on tärkeää sosiaalisten ja tunne-elämän taitojen kehittäminen, jotta taito tulla toimeen ihmisten kanssa, solmia ystävyys-suhteita, yhteistyökyky, sosiaalinen havaitseminen, empatiataito, viestintätaidot, itsesäätelykyky sekä kyky toimia erilaisissa tilanteissa hyvien tapojen mukaisesti vahvistuvat. Esiopetuksessa on tärkeää myös lasten tekemien aloitteiden huomioiminen siten, että niillä on oikeasti vaikutusta siihen, mitä ja miten asioita tehdään.

2.2 Oppimisympäristö

Esiopetuksen oppimisympäristöt tarjoavat mahdollisuuksia leikkiin, luoviin ratkaisuihin ja asioiden monipuoliseen tarkasteluun sekä tukevat lasten kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristön muodostavat fyysinen ja

psykykinen ympäristö. Fyysiseen ympäristöön kuuluvat toiminnalliset sisätilat, piha-alue ja lähiympäristö. Oppimisympäristöjen tulee olla turvallisia, muunneltavia ja lasten ikätasolle sopivia.

Monipuoliset oppimisympäristöt tukevat lasten aktiivisuutta, terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Lasten osallisuutta tuetaan ottamalla heidät mukaan oppimisympäristöjen rakentamiseen ja ideointiin. Yhteisesti sovitut säännöt ja toimintatavat luovat ilmapiiriltään turvallisen ja muita kunnioittavan oppimisympäristön.

3. ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMISEN PERIAATTEET

3.1 Monipuoliset työtavat

Ohjattu ja lasten omaehtoinen leikki sekä havainnolliset, lasten aktiivisuutta ja luovuutta edistävät työtavat ovat olennainen osa esiopetuksen toimintaa. Työtapojen valintaa ja käyttöä ohjaavat esiopetukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Lapsia ohjataan kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja ryhmissä, työpareina ja itsenäisesti. Lapset

osallistuvat toiminnan suunnitteluun, työtapojen valintaan ja tekevät erilaisia työtehtäviä. Tehtyjen valintojen ja työskentelyn onnistumista arvioidaan yhdessä.

Leikki eri muodoissaan on keskeistä esiopetuksessa. Omaehtoinen leikki, ohjattu leikki ja pedagoginen leikki ovat kukin tärkeitä leikin muotoja. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat tarjoavat elämyksiä ja vahvistavat lasten oppimismotivaatiota. Lapsille järjestetään mahdollisuuksia kokeilla, toimia, ihmetellä, tutkia ja ratkaista erilaisia ongelmia itsenäisesti. Leikille tulee olla aikaa, tilaa, välineitä ja rauhaa sekä sisä- että ulkotiloissa. Leikissä lapsi harjoittelee kehittymässä olevia valmiuksiaan ja taitojaan. Sen avulla lapsi käsittelee näkemäänsä, kokemaansa ja kuulemaansa.

Monipuolisten työtapojen käyttö edellyttää että oppimisympäristössä on riittävästi erilaisia leikkiin ja opetteluun soveltuvia materiaaleja, havainto- ja työvälineitä sekä mahdollisuus käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa. Tavoitteena on, että lasten halu kokeilla ja opetella vahvistuu ja heille syntyy luottamus siihen, että he pystyvät oppimaan uutta.

3.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Arviointi on keskeinen osa esiopetusta. Se auttaa esiopetuksen suunnittelussa ja kehittämisessä sekä tukee lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Arviointi on havainnoinnin, dokumentoinnin, arviointipäätelmien ja palautteen muodostama kokonaisuus, johon osallistuvat esiopetuksen opettaja ja henkilöstö sekä lapset ja huoltajat.

Esiopetus on tavoitteellista toimintaa, jonka avulla edistetään lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä yhteistyössä huoltajien kanssa. Lapsen henkilökohtaisten tavoitteiden suunnittelussa opettaja hyödyntää lapsen huoltajalta, aiemmalta varhaiskasvatushenkilöstöltä sekä lapselta saatuja tietoja lapsen aiemmista kasvuympäristöistä, kehitymisestä, oppimisesta ja mielenkiinnon kohteista. Suunnittelun apuna voidaan käyttää lapsikohtaista esiopetuksen oppimissuunnitelmaa.

Esiopetusvuoden aikana opettaja seuraa jokaisen lapsen työskentelyä, käyttäytymistä ja oppimisen edistymistä eri tiedonaloilla. Keskeisiä menetelmiä seurannassa ovat jatkuva havainnointi ja monipuolinen dokumentointi. Dokumentoinnissa ja arvioinnissa huomioidaan myös lapsen tekemät työt ja kokemukset sekä huoltajan havainnot lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista. Seurantatiedon ja siitä tehtyjen arviointipäätelmien pohjalta opettaja suuntaa opetusta ja oppimisympäristöjä sekä lasten mahdollisesti saamaa tukea.

Esiopetuksessa lapselle annetaan päivittäin rohkaisevaa ja kannustavaa palautetta tämän vahvuuksista ja kehittämisalueista. Tehty dokumentointi auttaa lasta seuraamaan omaa edistymistään sekä rakentamaan itsestään kuvaa oppijana. Niin ikään huoltajien on tärkeää saada usein palautetta lapsensa työskentelystä, käyttäytymisestä ja oppimisen edistymisestä, jotta he voivat omalta osaltaan tukea lasta.

Esiopetuksessa harjoitellaan itsearviointia. Itsearvioinnissa lapsia kannustetaan kuvaamaan omia mieltymyksiään, onnistumisiaan ja tavoitteitaan oppimisen suhteen sekä pohtimaan ryhmätyöskentelyn onnistumista.

Lapsen siirtyessä ensimmäiselle luokalle on tärkeää huolehtia riittävästä yhteistyöstä esiopetuksen ja koulun henkilökunnan sekä huoltajien ja lapsen välillä. Näin varmistetaan, että esiopetuksen aikaiset tiedot lapsen työskentelystä sekä kasvun ja oppimisen etenemisestä ovat tulevan opettajan käytössä. Tietojen siirtämisessä hyödynnetään esiopetuksessa koottuja dokumentteja sekä lapselle laadittua oppimissuunnitelmaa tai HOJKsia. Toimivien siirtymävaiheen käytäntöjen järjestämisestä vastaa opetuksen järjestäjä. Tietojen siirrossa noudatetaan voimassa olevia säädöksiä.

Opetushenkilöstön tavoitteellinen itsearviointi on ehto esiopetuksen laadun ylläpitämiselle ja kehittämiselle. Lasten kasvun ja oppimisen seurannasta saatua arviointitietoa ja dokumentointia hyödynnetään pedagogisessa suunnittelussa ja opetuksen uudelleen suuntaamisessa. Toiminnan kehittämisessä huomioidaan myös lapsilta ja huoltajilta saatu palaute.

Lapsille annetaan lukuvuoden päätteeksi esiopetuksen osallistumistodistus. Todistukseen merkitään todistuksen, opetuksen järjestäjän, koulun/päiväkodin ja lapsen nimet, lapsen henkilötunnus sekä todistuksen antamispäivä. Todistukseen merkitään, että se on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen. Todistus voi sisältää yleiskuvauksen toteutuneesta esiopetuksesta. Todistukseen ei merkitä lapsen persoonaan, oppimisen etenemiseen tai lapsen toimintaan liittyviä kuvauksia.

3.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Ilmaisun monet muodot

Esiopetuksessa tutustutaan musiikin, kuvataiteen, käden taitojen, suullisen ja kehollisen ilmaisun eri osa-alueisiin sekä kulttuuriperintöön ja muihin kulttuureihin. Toiminnan lähtökohtana ovat lasten aistimukset, havainnot, kokemukset ja kiinnostuksen kohteet.

Lapsi saa kokeilla taiteen eri muotoja ilmaisun välineenä. Hän saa onnistumisen kokemuksia ja elämyksiä, tekemällä itse ja yhdessä toisten kanssa. Lasten taide on riemua, kokeiluja ja hassuttelua sekä toisaalta lohtua, turvaa ja tunteiden purkamista. Lasta kannustetaan luovuuteen ja mielikuvituksen käyttöön, ja hänen töitään ja esityksiään arvostetaan. Lasten taiteellisessa toiminnassa hyödynnetään paikkakunnan omia mahdollisuuksia, kulttuuritarjontaa ja lähiympäristöä.

Esiopetuksen musiikilliseen toimintaan kuuluvat laulaminen, soittaminen ja musiikin kuuntelu, rytmittely, loruttelu ja riimittely, musiikin peruskäsitteet esimerkiksi hiljainen – voimakas, rytmi, melodia sekä tanssi, musiikkiliikunta ja improvisointi.

Kuvataide ja kädentaidot sisältävät kuvien tekemistä, muun muassa piirtämällä, maalaamalla, rakentamalla, muovailemalla tai mediaesityksien kautta, taideteosten

ja ympäristön havainnointia ja tulkitsemista esimerkiksi väreillä, muodoilla tai materiaaleilla sekä muita käsitöitä, muun muassa tekstiili- ja tekninen työ, askartelu sekä käsityöperinteet.

Suullinen ja kehollinen ilmaisu sisältää draamaa, esimerkiksi roolileikkejä, lasten omia esityksiä, teatteria tai improvisaatiota, sanataidetta kuten runoja, loruja, satuja tai saduttamista sekä tanssia.

Kielen rikas maailma

Tavoitteena on edistää lasten kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä vahvistaa heidän kiinnostustaan kieliin ja kulttuureihin. Lasten kielellisen tietoisuuden kehittymistä edistetään kielellä leikkien, loruillen sekä tutustuen monipuolisesti puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Lasten kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa tuetaan leikkien ja toiminnallisten harjoitusten avulla. Opetus ja oppimisympäristöt suunnitellaan niin, että niissä on lapsille runsaasti mahdollisuuksia havainnoida, tutkia ja kokeilla puhuttua ja kirjoitettua kieltä sekä laajentaa sanavarastoaan. Opetuskielen lisäksi esiopetuksessa havainnoidaan muita kieliä. On tärkeää, että lapset, joiden äidinkieli on muu kuin esiopetuksen kieli, saavat vahvan tuen

opetuskielen taidon kehittymiselle ja samalla kokemuksen, että heidän kotona puhumansa kieli on tärkeä ja arvokas.

Puhumis- ja vuorovaikutustaitoihin kuuluu kuunteleminen, ohjeiden ymmärtäminen ja niiden mukaan toimiminen, kertominen ja keskusteleminen. On tärkeää, että kaikki tulevat kuulluiksi, nähdyiksi ja arvostetuiksi omina persooninaan.

Kielellinen tietoisuus ja kielellä leikittely koostuvat riimeistä, loruista, arvoituksista, sanojen taivutuksista ja vertailusta, puheen jakamisesta sanoihin, tavuihin ja äänteisiin, omista tarinoista ja sadutuksesta, äänne-kirjain -yhdistämisestä sekä paikalliseen murteeseen tutustumisesta.

Lapsi saa tutustua eri viestintävälineisiin kuten tietokone, tabletti, sanomalehdet ja kamera, esimerkiksi oppimispelejä pelaamalla, valokuvaamalla ja tekstien tuottamisella omien taitojen mukaan. Mediataitojen opetteluun kuuluu myös media-kriittisyyden herättelemine ja monilukutaidon kehittäminen.

Kirjoittaminen sisältää hienomotoristen taitojen kehittämisen, oikean kynäotteen, kirjainten tunnistamisen ja kirjoittamisen sekä näppäimistöjen käytön.

Tuetaan eri kieltä äidinkielenään puhuvien lasten suomenkielen taitojen kehittymistä ja tutustutaan lapsiryhmän kanssa heidän kieleensä ja kulttuuriinsa. Opitaan arvostamaan omaa sekä vieraita kieliä ja kulttuureita.

Lapsille luetaan monipuolisesti lastenkirjallisuutta ja keskustellaan siitä, pidetään kirjoja lasten saatavilla, käydään kirjastossa sekä hyödynnetään kirjallisuutta ilmaisu-taidossa.

Minä ja meidän yhteisömme

Tavoitteena on edistää lasten mielenkiintoa yhteiskunnan, erityisesti lähiyhteisön toimintaan ja vahvistaa heidän osallisuuttaan toimintaympäristössään. Lapsia ohjataan havainnoimaan nykyisyyttä ja heille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Opetuksessa tuetaan lasten eettisen kohtaamisen ja ajattelun taitoja sekä tunnetaitojen kehittymistä. Lapset tutustuvat opettajan johdolla niin omaan kuin muihinkin lapsiryhmässä tai lähiyhteisössä edustettuina oleviin katsomuksiin ja uskontoihin sekä niihin liittyviin tapoihin ja perinteisiin. Lapsia rohkaistaan kysymään ja heidän pohdinnoilleen ja ihmettelylle annetaan tilaa. Kokonaisuuden työtapoina korostuvat keskustelut sekä erilaiset eläytymisen mahdollistavat menetelmät.

Esiopetuksessa tutustutaan *lähiympäristön historialliseen henkilöön tai kohteeseen*, kulttuuri- ja juhlaperinteisiin, perinneleikkeihin sekä vanhoihin lauluihin. Tiedon lähteinä voidaan käyttää lähiyhteisön jäseniä, esineistöä ja ympäristöä sekä lasten huoltajien mahdollista asiantuntemusta omasta kulttuuriperinnöstään. Sisältönä näkyvät esimerkiksi museovierailut, joilla kartutetaan kotiseudun ja paikallishistorian tuntemusta sekä tutustutaan menneeseen aikaan, yhteistyö kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen kanssa, perinneteemat päiväkodeissa, satujen, lorujen, leikkien, roolileikkien, laulujen ja askarteluiden avulla kietoutuen ajatuksen ympärille miten ennen elettiin, mietitään juhlapyhät ja liputuspäivät kalenterivuoden aikana ja samalla tutustutaan historiallisesti merkittäviin henkilöihin, tapoihin ja tapahtumiin sekä järjestetään omat juhlat jonkin juhlapyhän yhteyteen esimerkiksi päiväkodin tai koulun itsenäisyyspäivänjuhlat.

Lasten kanssa *tutustutaan mediaan* ja voidaan kokeilla median tuottamista leikinomaisesti. Esiopetusryhmän yhteiset säännöt laaditaan yhdessä lasten kanssa, näin autetaan heitä ymmärtämään että yhteisön säännöt ovat ihmisten luomia sopimuksia. Sisältöinä esimerkiksi ajankohtaiset asiat kuten tutustuminen paikallislehteen, mediapajat lasten kanssa kuten kirjat, lehdet, televisio, kuvat, videot, tarinat tai oppimispelit sekä kansainvälinen Lasten oikeuksien teemapäivä 20.11. ja esiopetusryhmän sääntöjen laatiminen yhdessä lapsien kanssa ja niiden kirjaaminen.

Esiopetuksen *eettinen katsomus* sisältyy kaikkeen toimintaan, se liitetään lasten arkeen ja käytännön tilanteisiin. Lapsia ohjataan tunnistamaan omia tunteitaan, toimimaan ystävällisesti ja vastuullisesti sekä ratkaisemaan rakentavasti ristiriitatilanteita.

Katsomuskasvatuksessa tutustutaan lapsiryhmässä läsnä oleviin uskontoihin ja katsomuksiin. Uskonnottomuutta tarkastellaan muiden katsomusten rinnalla. Katsomuskasvatus liitetään arjen asioihin, juhliin ja ajankohtaisiin tapahtumiin, joilla on uskonnollista tai katsomuksellista merkitystä. Tavoitteena on auttaa lapsia ymmärtämään ja kunnioittamaan sekä omia että toisten lasten ja perheiden katsomuksia sekä niihin liittyviä tapoja ja käsityksiä. Opetuksessa voidaan hyödyntää esimerkiksi vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia.

Eettisen sekä katsomuskasvatuksen sisältöjä lasten arjessa ja käytännön tilanteissa ovat muun muassa elämän kunnioittaminen, erilaisuuden hyväksyminen ja kunnioittaminen sekä monikulttuurisuus ryhmässä, kiusaamisen ennaltaehkäisy, lähimmäisenrakkaus, ystävyys, mikä on oikein ja väärin tai hyvää ja pahaa, tunteiden käsittely, anteeksi pyytäminen ja antaminen, rehellisyys, hyvät tavat, satujen käyttäminen opetusmateriaalina, uskonnolliset juhlat ja niiden perinteet, seurakunnan lastenhartaudet päiväkodilla ja kirkossa, kristinusko, sekä muut katsomukset. Opetuksessa voidaan hyödyntää sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja kehittäviä opetusohjelmia ja materiaaleja esimerkiksi tunnekortit, Lions Quest-materiaali ja Turvataito.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Esiopetuksen *matemaattiset taidot* ovat osa arjen havainnointia. Niiden avulla luodaan ja vahvistetaan pohjaa lapsen ajattelun kehittymiselle sekä monilukutaidolle eli kyvyille tulkita ja tuottaa erilaisia viestejä. Monilukutaito kehittyy asioiden nimeämisestä sekä käsitteiden käyttämisestä ja ymmärtämisestä. Pohtiminen, keskustelu ja tutkiminen ovat keskeisiä keinoja tukea lapsen kehittymistä oppijana. Lapsen myönteistä asennetta matematiikkaan vahvistetaan rakentamalla oivaltamisen iloa tuottava oppimisympäristö.

Sisältöinä matemaattisissa taidoissa on monia eri tekijöitä, joista esimerkkejä seuraavaksi. Matematiikka arjen eri tilanteissa näkyy esimerkiksi laskemalla montako lasta on paikalla (lukujonotaidot), lelujen lajittelu kerätessä (luokittelutaidot) ja ohjeidenantotilanteet: ”Nosta oikea käsi ylös, ”Mene puun taakse” (suunnan ja paikan määreet). Geometrisia perustaitoja ja avaruudellista hahmottamista harjoitellaan erilaisissa rakenteluleikeissä sekä askarrellessa ja muovaillessa. Kalenterihetkillä tutustutaan aikakäsitteeseen kuten viikonpäiviin, kuukausiin, vuodenaikoihin, vuorokaudenaikoihin, kellonaikoihin, numeroiden nimeämiseen ja lukujonotaitoihin. Erilaisten pelien ja leikkien kautta harjoitellaan lukujonotaitoja, yksi-yhteen vastaavuutta, lukumäärän nimeämistä, vuorottelua, matemaattisia peruskäsitteitä muun muassa enemmän, vähemmän, yhtä monta, lisääminen, vähentäminen sekä päättelytaitoja ja syy-seuraussuhdetta. Pituuden, painon ja tilavuuden käsitteisiin tutustutaan erilaisia mittauksia ja kokeita tekemällä kuten vertailemalla erilaisia mittayksiköitä, punnitsemalla ja vertailemalla erilaisten tavaroiden painoa ja pituutta ja käyttämällä omaa kehoa mittausvälineenä, esimerkiksi mittaamalla, montako askelta pitkä on matka huoneen päästä päähän. Luokittelun, lajittelun, vertailun ja sarjoittamisen taitojen harjoittelussa hyödynnetään mahdollisimman monenlaisia oppimisympäristöstä löytyviä materiaaleja, esimerkiksi värikynät, kivet ja kepit. Rahan käsitteeseen tutustutaan muun muassa kauppaleikin avulla. Lapsen osallisuutta ja itseohjautuvuutta oppijana tuetaan muun muassa huolehtimalla, että oppimateriaalit ovat lasten saatavilla, esimerkiksi matematiikkahylly sekä valmistamalla lasten kanssa yhdessä oppimateriaalia kuten hajotuskone, laskuhelmet ja ohjaamalla lasta itsenäiseen havainnointiin, kokeilemiseen ja omien ratkaisujen löytämiseen. Oppimistuotosten dokumentointia ja esittämistä harjoitellaan pari- ja ryhmätyöskentelyn avulla, käyttämällä apuna

teknologiaa (esimerkiksi valokuvaaminen ja videokuvaaminen tableteilla) ja asettamalla lasten tuotoksia näytteille tai yhteisesti tutkittavaksi.

Ympäristökasvatuksen näkökulmasta luonto ja rakennettu ympäristö tarjoavat lapsille runsaasti erilaisia virikkeitä sekä mahdollisuuden tutustua kasveihin, eläimiin ja luonnonilmiöihin. Lapsen tulee saada kokea elinympäristönsä turvalliseksi ja kiinnostavaksi tutkimus- ja leikkipaikaksi. Esiopetuksessa lapsia ohjataan huolehtimaan ympäristönsä viihtyvyydestä ja tätä kautta luomaan pohjaa kestäväälle elämäntavalle, esimerkiksi luonnonsuojeluun tutustumalla. Lasta ohjataan käyttämään kaikkia aistejaan. Tehdyistä havainnoista keskustellaan yhdessä sekä opetellaan luontoon liittyvien käsitteiden käyttöä. Luonto tarjoaa monia mahdollisuuksia syy- seuraus-suhteen pohdinnalle.

Esimerkkejä käytännön sisällöistä on useita. Esiopetuksessa tehdään retkiä lähiympäristöön eri vuodenaikoina, jolloin havainnoidaan muun muassa säätilaa ja eri vuodenaikojen tunnuspiirteitä, opetellaan säänmukaista pukeutumista sekä liikennekasvatuksen perusteita. Majan rakentaminen lähiympäristöön on myös osa ympäristökasvatusta. Tutustutaan tietysti paikallisiin nähtävyyksiin kuten kirjastoon, Harrin taidekeskukseen, sotavanhuksen museoon, kirkkoon, muistojen kappeliin ja Ähtärin eläinpuistoon. Toiminnassa käytetään luonnon materiaaleja apuna opetustuokioilla, leikeissä ja peleissä sekä askartelussa. Myös ympäristön viihtyisyydestä huolehtimista harjoitellaan keräämällä lelut paikoilleen, asettamalla askartelut kauniisti esille ja huolehtimalla omista tavaroista. Järjestetään kansainvälisyyteen liittyviä tapahtumia ja projekteja, joiden myötä tutustutaan eri kulttuureihin sekä opitaan hahmottamaan maapalloa ja karttaa. Lajitellaan jätteet mahdollisuuksien mukaan sekä kierrätetään tavaroita ja materiaaleja (esimerkiksi askartelumateriaalit).

Lasten kanssa havainnoidaan ja pohditaan arjessa esiintyviä *teknologisia ratkaisuja* rakentamalla erilaisia teknologisia välineitä, kuten kulkuvälineitä, puhelimia ja robotteja ja tutustumalla yhdessä teknologisten välineiden ominaisuuksiin ja käyttömahdollisuuksiin, esimerkiksi erilaisia kokeita tekemällä tai projektityöskentelyn muodossa. Käytetään lähiympäristön havainnoinnin tukena kiikareita, luuppeja, suurennuslaseja ja mikroskooppia sekä opetellaan hyödyntämään havaintojen dokumentoinnissa myös teknologian välineitä.

Kasvan ja kehityn

Itsestä huolehtiminen ja siihen liittyvät arjen taidot sekä toimintakyky ovat osa esiopetuksen laaja-alaista oppimiskokonaisuutta. Esiopetuksen tehtävänä on luoda pohja terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle liikunnalliselle elämäntavalle. Esiopetuksen tarkoituksena on luoda kokemuksia, tarjota tietoja ja mahdollistaa pohdintaa, joiden pohjalta lasten myönteiset asenteet, arvostus ja taidot voivat syventyä ja kehittyä sekä herättää halun oppia lisää. Tässä oppimiskokonaisuudessa asiaa lähestytään liikunnan, ravinnon, kuluttajuuden, terveyden sekä turvallisuuden näkökulmista.

Lapsia innostetaan *liikkumaan* monipuolisesti ja säännöllisesti. Tällöin heidän kehonhallinta ja motoriset, karkea- ja hienomotoriikan, perustaidot kehittyvät. Tavoitteena on tukea hyvinvointia ja toimintakykyä sekä mahdollistaa kaikille osallistuminen ja onnistumisen elämykset ja tuottaa liikunnan iloa. Liikkumistaitoja (käveleminen, juokseminen, ryömiminen, konttaaminen, kiipeäminen, kieriminen ja hyppääminen) kehitetään vauhdin ja suunnan säätelyssä suhteessa ympäristöön. Tämän lisäksi tasapainoa ja kehonhallintaa sekä välineenkäsittelytaitoja kuten vierittäminen, heittäminen, pompottelu, kiinniottaminen, potkiminen, lyöminen vahvistetaan esiopetuksen arjessa päivittäin sekä sisällä että ulkona ohjatusti ja lasten omaehtoisten leikkien kautta. Käytännön esimerkkejä liikkumisesta ja liikuttamisesta ovat muun muassa aamu- tai taukojumppa kuten laululeikki, loruun

liittyvä leikki, liikuntakortit tai keho kortit, ohjatut liikuntatuokiot sisällä ja ulkona kuten satu- ja mielikuvaliikunta tai musiikki- ja luovaliiikunta, hiihto, luistelu, uinti, valokuvasuunnistus, telineradat kuten penkit, matot, puolapuut, renkaat ja köydet, välineliikunta kuten vanteet, hyppynarut, erilaiset pallot ja ilmapallot, liikuntateemapäivät ja -viikot kuten Vauhtivarpaat, hiihtoretket, leikkiolympialaiset, rusettiluistelu ja muut retket sekä omaehtoista liikuntaa sisällä ja ulkona kuten hippa- ja piiloleikit, ruutuhyppely, kiipeily telineissä ja kivillä, keinuminen, mäenlasku liukumäestä tai pulkkamäessä, juoksuleikit, jalkapallo tai sähly. (Kts. Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:17)

Ruoka- ja tapakulttuuriin tutustutaan parhaiten ruokailutilanteissa. Päivittäin tarjotaan terveellistä, monipuolista ruokaa. Lapset tutustuvat uusiin makuihin ja kaikkea opetellaan maistamaan. Ruokailutilanteet pyritään luomaan viihtyisiksi. Ruokaan liittyviä sisältöjä ovat esimerkiksi lautasmalli, ruuan määrä ja laatu, teemapäivät ja -viikot kuten mistä ruoka tulee tai ”tähteitä nolla”, opetellaan käyttämään ruokailuvälineitä, hyvät pöytätavat muun muassa sopivat keskustelun aiheet, ruokarauha ja kiittäminen, ruokailutilan sisustaminen esimerkiksi lasten töillä, yleinen suhtautuminen ruokaan sekä ruoan yhteys jaksamiseen ja hyvinvointiin.

Kestävä kehitys ja kulutus esiopetuksessa nähdään yksilöiden ja yhteisöjen toiminnan yhteensovittamista ja muuttamista siten, että ihmisen toiminta sovitetaan ekologisiin reunaehtoihin. Päiväkoti-ikäisten lasten kohdalla tämä on hyvin konkreettisia asioita, kuten kavereista huolehtimisesta, lähiympäristön tutkimista ja

kestävämpien arkikäytäntöjen oppimista. Arki ja toiminta tulisi järjestää siten, että ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän ja että lapset pääsevät osallistumaan päätöksentekoon ja kestävän kehityksen työn toteuttamiseen. Kestävä kulutus onkin lasten omakohtaista kokemista, ulkona luonnossa tapahtuvaa oppimista, monialaisuutta, projektilähtöisyyttä, aloitteellisuuteen rohkaisemista ja lapsen oman mielenkiinnon tukemista ja yhteistyötä vanhempien ja yhteisön kanssa. Kestävään kuluttamiseen liittyviä esimerkkejä ovat muun muassa kohtuullisuus, kuluttaminen ja kestävä kehitys, yritteliäisyys, mainontakriittisyys sekä yhteys arjen toimintaan ja valintoihin.

Esiopetuksen tavoitteena on ohjata lapsia ymmärtämään liikunnan, levon ja ihmissuhteiden sekä vuorovaikutuksen merkitystä *hyvinvoinnille ja terveydelle*. Yhdessä lasten kanssa pohditaan terveyttä ja sairauksia sekä ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa omaan fyysiseen terveyteensä ja mielen hyvinvointiin. Toisten huomioon ottamista sekä tunteiden tunnistamista ja hallintaa harjoitellaan arjen tilanteissa. Lisäksi haetaan tietoa hygieniasta ja harjoitellaan siihen liittyviä perustaitoja osana esiopetuksen arkea. Esimerkkejä hyvinvoinnin ja terveyden sisällöistä ovat muun muassa hygienia, liikunnan, levon ja ravinnon tasapaino, ihmissuhteet, yhteys omiin valintoihin sekä mielen hyvinvointi ja tunteiden tunnistaminen ja hallinta.

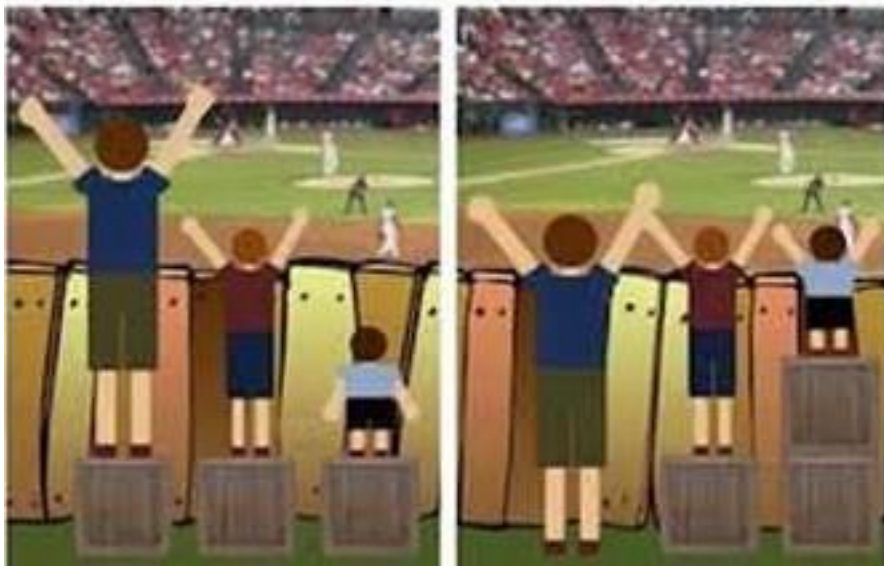
Lapset saavat esiopetuksessa tietoa oikeudestaan *turvalliseen* elämään, arvostavaan kohteluun ja koskemattomuuteen. Lasten kanssa havainnoidaan ja pohditaan arjen toimintaympäristöihin liittyviä vaaratilanteita. Tavoitteena on tukea lasten turvallisuuden tunnetta, antaa heille valmiuksia pyytää ja hankkia apua sekä toimia turvallisesti arjen tilanteissa. Lapsia rohkaistaan hakemaan aikuisen apua

esiopetuksen ongelmatilanteissa ja kiusaamista kohdatessaan sekä kertomaan huolistaan. Harjoitellaan liikenteessä liikkumisen sääntöjä sekä turvallista toimintaa tieto- ja viestintäteknologisissa ympäristöissä ikäkaudelle sopivalla tavalla. Turvallisuudesta esimerkkejä ovat muun muassa itsensä ja toisten huomioiminen sekä arvostus, fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen terveys, valmiudet toimia turvallisesti arjen tilanteissa, itsetunnon tukeminen sekä avun pyytäminen ja hakeminen.

4. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI

Periaatteena on tarjota kaikille lapsille samanlaiset mahdollisuudet oppimiseen, vaikka lähtökohdat ovat erilaiset. Joku tarvitsee enemmän saadakseen yhtä paljon.

Kuvio 15. Yhdenvertaisuus vs. oikeudenmukaisuus.

Lähde: <https://radicalsolarship.wordpress.com/2014/04/23/standards-may-achieve-equality-but-not-equity/>

4.1 Tuen järjestäminen ja varhainen puuttuminen

Alavudella pyritään vastaamaan lapsen tuen tarpeeseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lapsen saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteistä, suunniteltua sekä tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Lapsen kasvun ja oppimisen tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Perusopetuksessa säädettyjä tukimuotoja ovat esim. osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

Esiopetuksessa kasvun ja oppimisen tuen lähtökohtana on lapsen ja lapsiryhmän vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Kasvun ja oppimisen tukemisen ratkaisut voivat olla yhteisöllisiä, oppimisympäristöön liittyviä sekä lasten yksilöllisten tarpeiden mukaisia. Lasten myönteistä käsitystä itsestään tuetaan ja mahdollistetaan

onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa. Monialainen yhteistyö esiopettajan, erityisopettajan ja esiopetuksen muun henkilöstön sekä muiden tuen ammattihenkilöiden kesken on tärkeää tuen tarpeen havaitsemisessa, suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Tuen tarve arvioidaan ja sitä koskevat ratkaisut ja perusopetuslain mukaiset päätökset tehdään mahdollisimman pian esiopetuksen alettua. Kasvun ja oppimisen tuen jatkumo varmistetaan nivelvaiheiden siirtopalaverilla, jotka voivat olla

Varhaisen puuttumisen malli koulunkäynnin ja oppimisen tukemisessa

oppilaskohtaisia tai monialaisia esimerkiksi Osviitan erityispalvelut, perhepalvelut, neuvola, varhaiskasvatus ja esiopetus. Tuki annetaan lapselle ensisijaisesti lapsen esiopetusryhmässä erilaisin joustavin järjestelyin ja tehdään tarvittaessa yhteistyötä lapsen käyttämien muiden varhaiskasvatuspalvelujen kanssa.

4.2 Yhteistyö huoltajan kanssa tuen aikana

Kodin ja esiopetuksen välisessä yhteistyössä aloitteellisuus voi olla molemminpuolista. Kodin kanssa tähdätään keskustelemaan toimintakulttuuriin ja yhteys koteihin luodaan jo ennen kasvun ja oppimisen tuen tarpeen ilmenemistä. Mikäli huolta ilmenee, se otetaan heti rohkeasti puheeksi huoltajan kanssa. Varhaisen tunnistamisen sekä kasvun ja oppimisen tuen tehtävä on ehkäistä oppimisvaikeuksia sekä ongelmien monimuotoistumista ja syventymistä. Yhteistyön on hyvä perustua ratkaisukeskeisyyteen ja positiiviseen ohjaamiseen. Lapsi ja huoltaja otetaan välittömästi mukaan tukitoimien laadintaan ja toteuttamiseen.

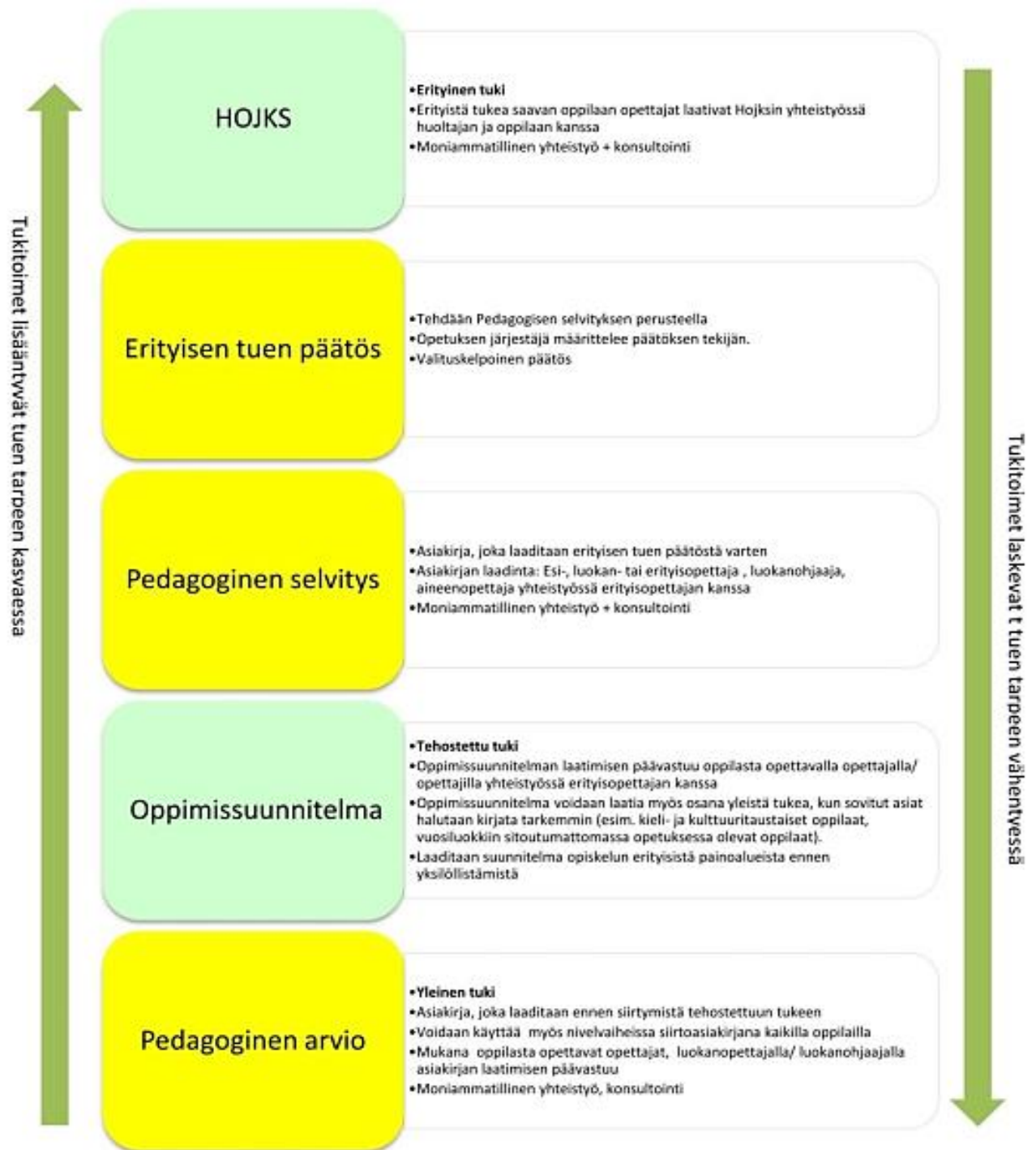
4.3 Kasvun ja oppimisen tuki

Esiopettaja vastaa lapsen kasvun ja oppimisen tuen tukimuodoista konsultoiden monialaisia ammattilaisia ja pyytää tarvittaessa asiantuntijalausuntoja. Näitä lausuntoja voidaan käyttää hyödyksi tuen tarpeen arvioinnissa, suunnittelussa ja järjestämisessä. Alavudella psykologiset testit ja tutkimukset tulisi painottaa koulupolun alkuvaiheisiin. Kasvun ja oppimisen tuen eri vaiheissa korostetaan yhteistyötä lapsen ja huoltajan kanssa sekä kuulemisen merkitystä. Huoltajia informoidaan kasvun ja oppimisen tuen käytänteistä.

Alavudella laadittu esi- ja perusopetuksen henkilöstön käyttöön Oppimisen tuen opas, jossa kuvataan mm. toimintatavat, nivelvaiheen yhteistyö sekä kasvun ja oppimisen tuen tehtäväkohtaiset vastuut ja vuosisuunnitelma.

Oppimisen tuki

* Prosessikaavion asiat ovat tarkemmin avattu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

Yleinen tuki

Yleinen tuki kuuluu kaikille ja se on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen eikä tuen aloittaminen vaadi erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Laadukas esiopetus on perusta lapsen kasvulle, oppimiselle ja hyvinvoinnille ja vaikeuksia ennaltaehkäistään esimerkiksi erilaisilla työtavoilla ja pedagogisilla menetelmillä, joustavalla ryhmittelyllä, osa-aikaisella erityisopetuksella, soveltuvilla välineillä tai materiaaleilla sekä henkilöstön yhteistyöllä. Lapselle laadittua esiopetuksen oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää yleisen tuen aikana.

Tehostettu tuki

Jos yleinen tuki ei riitä ja lapsi tarvitsee säännöllisempää tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, tehdään lapsen tilanteesta kirjallinen pedagoginen arvio. Tähän arvioon perustuen lapselle annetaan tehostettua tukea, joka on vahvempaa ja pitkäaikaisempaa kuin yleinen tuki. Lapselle tehdään tehostetun tuen oppimissuunnitelma ja tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia esiopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta. Esiopettaja antaa palautetta lapselle ja huoltajalle lapsen edistymisestä ja ottaa huomioon heidän näkemyksensä asiasta. Mikäli tuen tarve muuttuu tai ei hyödytä lasta, päivitetään oppimissuunnitelmaa.

Pedagogisessa arviossa kuvataan lapsen kasvun ja oppimisen tilanne kokonaisuutena, lapsen saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista, lapsen kiinnostuksen kohteet, kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet sekä arviot siitä, millaisilla ratkaisulla tai toimenpiteillä lasta tulisi tukea ja mahdollisesta tehostetun tuen tarpeesta.

Erityinen tuki

Erityistä tukea tarvitaan, ellei tehostettu tuki riitä saavuttamaan lapsen kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle asetettuja tavoitteita. Tällöin lapselle tehdään pedagoginen selvitys ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä. Päätöksen erityisestä tuesta tekee sivistysjohtaja ja siihen on huoltajilla valitusoikeus. Erityisen tuen tehtävänä on antaa lapselle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista kasvun ja oppimisen tukea sekä edistää hänen oppimistaan.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja kaikesta muusta lapsen tarvitsemasta ja perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Lapselle laaditaan henkilökohtainen

opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Se on kirjallinen suunnitelma lapsen esiopetuksen ja oppimisen tavoitteista, sisällöistä, menetelmistä ja tarvittavasta tuesta. Lapsen oppiminen pyritään turvaamaan erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla, jotka liittyvät esim. opetukseen, työtapoihin, materiaaleihin ja välineisiin. HOJKS laaditaan syksyllä ja tarkastetaan keväällä.

Pedagogisessa selvityksessä kuvataan lapsen kasvun ja oppimisen tilanne kokonaisuutena, lapsen saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksista, lapsen oppimisvalmiudet sekä kasvuun ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet sekä arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyin lasta tulisi tukea. Pedagogisessa selvityksessä hyödynnetään lapsesta aikaisemmin laadittua pedagogista arviota ja oppimissuunnitelmaa sekä huoltajan luvalla lapsen esim. varhaiskasvatussuunnitelmaa ja kuntoutussuunnitelmaa. Yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on tärkeää lapsen tarpeiden selvittämisen ja tuen suunnittelun toteutumisen kannalta. Lapsen erityisestä tuesta voidaan päättää joko esiopetuksen aikana tai ennen sen alkamista.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ilman oppimisen tehostetun tuen antamista ja pedagogista selvitystä, jos psykologiseen tai lääketieteelliseen arvioon perustuen lapsen opetusta ei voi muutoin toteuttaa lapsen sairauden, vamman, kehityksen viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun erityisen syyn vuoksi.

Erityisen tuen tarpeellisuus tarkastetaan aina kun lapsen tuen tarve muuttuu sellaisissa asioissa, joista siinä on päätetty esim. muutos avustajapalveluissa tai erityisissä apuvälineissä. Tällöin lapselle laaditaan uusi pedagoginen selvitys. Koska tuen vaikutuksia ei voi todeta lyhyessä ajassa, erityisen tuen päätöksen lopettaminen esiopetuksen aikana on harvinaista.

Pidennetty oppivelvollisuus

Jos lapsi ei vammaisuuden tai sairauden vuoksi voi saavuttaa perusopetuksessa asetettuja tavoitteita, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä vuotta aikaisemmin ja hänellä on oikeus 11-vuotiseen oppivelvollisuuteen. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella kestää yhden tai kaksi vuotta.

Pidennetyn oppivelvollisuuden päätös voidaan tehdä jo lapsen ollessa (viisivuotiaana) varhaiskasvatuksen piirissä. Alavudella pidennetyn oppivelvollisuuden aloitusikä on oppilaskohtaista ja eteneminen suunnitellaan yhteistyössä vanhempien kanssa. Lapselle tehdään myös erityisen tuen päätös ja laaditaan HOJKS.

Toimintamalli, yhteistyö ja käytänteet suunnitellaan oppilaskohtaisesti huomioiden tuki erityisesti nivelvaiheissa. Yhteistyö varhaiskasvatushenkilöstön ja esiopetuksen henkilöstön välillä on erityisen tärkeää.

4.4 Perusopetuksessa säädetyt tukimuodot

Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoittena on vahvistaa lapsen oppimisedellytyksiä ja ehkäistä kehityksen ja oppimisen vaikeuksia. Sitä annetaan esiopetuksen kaikilla tuen tasoilla. Osa-aikainen erityisopetus toteutetaan joustavasti samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena ja sen tavoitteet nivelletään muuhun opetukseen. Toteuttamistavat suunnitellaan ja tarve arvioidaan yhteistyössä esiopettajan, erityisopettajan sekä lapsen ja huoltajien kesken.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja erityiset apuvälineet

Lapsella on oikeus saada maksutta tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut ja apuvälineet, joita esiopetukseen osallistuminen edellyttää. Näitä ovat esim. viittomakielentaitoinen avustaja, puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointikeinot, joiden tarkoituksena on turvata lapselle kasvun ja oppimisen perusedellytykset, esteettömyys ja vuorovaikutus esiopetus ympäristössä.

Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle lapselle tai koko ryhmälle. Avustaja ohjaa ja tukee lasta edistäen lapsen itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta opettajan tai muiden ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Apuvälineiden tarve voi liittyä lapsen esim. näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai oppimisen erityistarpeisiin.

Lapsen palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan lapsen opettajien ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä perustuen huoltajilta ja lapselta sekä ammattihenkilöstöltä saatuun tietoon.

5. OPPILASHUOLTO

Esiopetuksen oppilashuolto on lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetus yhteisössä.

Oppilashuoltoa voi olla kahdentyyppistä yhteisöllistä ja yksilöllistä. Yhteisöllinen oppilashuolto on ennaltaehkäisevää koko esiopetus yhteisöä tukevaa toimintaa. Lapsella on myös oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon, jonka muotoina ovat terveydenhoitopalvelut, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä lasta koskevaa monialainen oppilashuolto. Yksilöllinen oppilashuolto perustuu aina huoltajan suostumukseen ja myös huoltaja voi tehdä aloitteen oppilashuollon tarpeesta. Se voidaan toteuttaa myös lapsen tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä, johon myös huoltaja ja lapsi voivat osallistua.

Oppilashuollon palvelut ovat lapselle maksuttomia. Alavudella on laadittu kouluille ja päiväkoteihin yksikkökohtaiset oppilashuoltosuunnitelmat, joista käy tarkemmin ilmi esiopetuksen oppilashuollon toteuttamistavat, arviointi ja kehittäminen.

Esiopetuksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista. Oppilashuolto on kuitenkin monialaista yhteistyötä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa yhteistyössä lapsen ja hänen huoltajiensa kanssa. Lapsen huoltajille annetaan tietoa käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista ja heitä ohjataan tarvittaessa ottamaan yhteyttä esim. psykologipalveluihin. Eri ammattiryhmien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä menetelmä lasten tukemisessa esim. päiväkotien Pikku-Vekara-ryhmä ja koulujen kasvun ja oppimisen tuen ryhmät. Lisäksi Alavudella on oppilashuollon koordinoitua varten monialainen oppilashuollon ohjausryhmä (LNP-jory).

Alavuden oppilashuollon ohjausryhmä vastaa yleisestä oppilashuollon suunnittelusta, järjestämisestä, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Lisäksi päiväkotien esiopetuksella on yhteinen oppilashuoltoryhmä ja koulujen oppilashuoltoryhmään kuuluu heillä järjestettävän esiopetuksen oppilashuolto. Tämän ryhmän tehtävänä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen ja toteuttaminen esim. kiusaamisen ehkäisy.

Oppilashuoltokertomukset ja muut oppilashuollon tehtävissä laaditut yksittäistä lasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin eli Wilmaan ja ne ovat salassapidettäviä. Oppilashuoltolaissa on selvitetty oikeuksista saada ja luovuttaa tietoa yksilöllisestä oppilashuollosta salassapitovelvollisuuden estämättä.

6. ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA ESIOPETUS

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan esiopetuksen järjestämiseen. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustopilliseen järjestelmään perustuvassa esiopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa esiopetukselle asetettuja tavoitteita. Alavudella esiopetusta on vain kunnan järjestämänä.

7. YHTEISTYÖ ESIOPETUKSEN AIKANA JA SIIRTYMÄVAIHEISSA

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja hyvinvoinnista, koska he tuntevat lapsensa parhaiten. Yhteistyö perustuu kasvatuskumppanuuteen, tasavertaisuuteen, luottamukseen, avoimuuteen ja toisen kunnioittamiseen. Huoltajien kanssa keskustellaan perheen ja esiopetuksen arvoista, kasvatuskäytännöistä ja tavoitteista. Lasten ja huoltajien näkemyksiä otetaan huomioon opetuksen toteuttamisessa ja oppimissuunnitelman laatimisessa. Hyvin järjestetty tiedonkulku on tärkeä osa yhteistyötä. Yhteistyömuotoja ovat esimerkiksi vanhempainillat, keskustelut ja oppimissuunnitelman laatiminen yhdessä huoltajan kanssa, yhteiset juhlat ja tapahtumat, kyselyt, tiedotteet ja päivittäiset kohtaamiset.

Yhteistyö siirtymävaiheissa

Esiopetuksen aloittajat käyvät keväällä tutustumassa esiopetuspaikkaan. Varhaiskasvattaja siirtää lapsen esiopettajalle esiopetuksen kannalta välttämättömät tiedot. Esiopettaja vastaa tiedonsiirrosta koulun opettajalle esiopetusvuoden lopussa.

Eskarilaiset voivat käydä keväällä tutustumassa kouluun. Yhteistyön tavoitteena on helpottaa lapsen siirtymistä yksiköstä toiseen.

Yhteistyö esiopetuksessa

Esiopetuksen henkilökunta suunnittelee ja toteuttaa esiopetusta yhteistyönä. Lasten yhteistyötaitoja vahvistetaan käyttämällä erilaisia yhteistyömuotoja ja esimerkiksi pienryhmätoimintaa. Myös lasten ajatuksia ja ideoita otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Työn kehittämisessä tehdään alueellista yhteistyötä ja tutustutaan toisten yksiköiden toimintaan ja oppimisympäristöihin. Tarvittaessa henkilöstö tekee yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kanssa lapsen hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tukemiseksi. Yhteistyötä tehdään myös lähiympäristön toimijoiden, kuten esimerkiksi seurakunnan, liikuntatoimen ja kirjaston kanssa.

8. VANHEMPIEN NÄKÖKULMAT ESIOPETUSSUUNNITELMAN SUUNNITTELUYTYÖSSÄ

Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö perustuu kasvatuskumppanuuteen huoltajien ja kasvattajien kesken. Huoltajien ja lasten näkemyksiä otetaan huomioon opetuksen toteuttamisessa ja oppimissuunnitelman laatimisessa, jonka vuoksi myös uuden esiopetussuunnitelman työstämiseen yhteistyö vanhempien kanssa on ollut tärkeää.

Alavuden esiopetuksen opetussuunnitelman tueksi laadittiin kyselylomake, jossa vanhemmilta kysyttiin näkökulmia lapsen esiopetusvuodesta, yhteistyön ja tiedonkulun toimivuudesta, tärkeiksi koettuja asioita esiopetuksen toimintaympäristössä sekä tärkeimmiksi koettuja sisältöalueita. Kysely toteutettiin paperisena lomakkeena, joka jaettiin 149 perheeseen, joissa on yhden esikouluvuoden ikäisiä lapsia ja vastauksia saatiin 45 perheestä. Vastausprosentti kyselyyn oli 30 %.

8.1 Mitä toivot lapsesi esiopetusvuodelta?

Eniten vanhemmat olivat toivoneet, että lapsi tottuisi esiopetusvuoden aikana koulun omaiseen toimintaan. Toiveena oli myös, että lapsi saisi ystäviä, jotta ensimmäisen luokan aloittaminen olisi mieluisaa tutussa ympäristössä tuttujen ystävien kera. Myös ryhmätyöskentelytaitojen kartuttaminen koettiin tärkeänä. Lukemisen ja kirjoittamisen alkeiden oppiminen oli odotetusti toiveissa sekä toivottiin hauskaa ja rentoa vuotta ennen koulutyön aloittamista. Kysymykseen nousi monia eri asioita esille ja loput vastaukset jäivät melko hajanaiseksi.

8.2 Miten toivot yhteistyön ja tiedonkulun toimivan esiopetuksen ja kodin välillä?

Kaikista eniten vanhemmat toivoivat tiedonkulun sujuvan mutkattomasti puolin ja toisin. Eniten tiedonkulun haluttiin toimivan kasvotusten tai tekstiviestillä, seuraavaksi eniten sähköpostitse, puhelimitse tai reissuvihkon avulla eli monikanavaisesti toivottiin tiedottamisen tapahtuvan. Toivottiin myös, että kaikista epäselvistä asioista tai ongelmista tulisi viestiä heti kotiin. Kotiin tulevat tiedotteet koettiin myös hyväksi tiedottamisen tavaksi. Monella vanhemmalla olikin usko siihen, että miten tahansa tiedottaminen tapahtuisikaan, tulisi se varmasti toimimaan hyvin. Yksittäisistä tiedottamiskanavista Wilman kautta tiedottaminen nousi suosituimmaksi ja yleisesti netin kautta tiedottamista toivottiin. Vanhemmat toivoivat vielä, että asioista puhuttaisiin rehellisesti ja avoimesti.

8.3 Millaiset asiat ovat mielestäsi tärkeitä esiopetuksen ympäristössä ja fyysisissä tiloissa?

Tärkeimmiksi asioiksi vanhemmilta esiopetuksen toimintaympäristöstä nousi turvallisuus, rauhallinen oppimisympäristö, pienen ihmisen tarpeet huomioiva tila, riittävästi leikkitilaa, viihtyvyys, hyvä sisäilma, jotta lapset jaksaisivat osallistua opetukseen sekä yleisesti valoisat ja hyvät tilat. Ulkoilun vanhemmat kokivat myös tärkeäksi. Luokkakoon ei haluttu kasvavan liian suureksi. Kysymykseen tuli monenlaisia yksittäisiä vastauksia.

8.4 Mitkä sisältöalueet lapsesi esiopetuksessa näet tärkeänä?

Suurimman osan mielestä kaikki sisältöalueet ovat yhtä tärkeitä. Eri sisältöalueet kuitenkin sijoittuivat seuraavasti. Tärkeimmäksi koettiin kielen rikas maailma, toiseksi kasvan ja kehityn, kolmanneksi ilmaisun monet muodot, neljänneksi minä ja meidän yhteisömme ja viidenneksi tutkin ja toimin ympäristössäni. Monet vanhemmat olivat myös antaneet eri sisältöalueiden sisältä osa-alueita, jotka kokivat tärkeiksi ja eniten näistä nousi esille eettinen kasvatus. Muut vastaukset olivat melko hajanaisia tai yksittäisiä.

8.5 Vapaa sana, muuta kommentoitavaa?

Lopuksi vanhemmille oli annettu mahdollisuus vapaaseen sanaan, joka oli tuottanut kiitettävästi monenlaisia vastauksia. Yhdessä vastauksessa toivottiin, että esikoulun opettaja pyrkisi luomaan myönteistä oppimis- ja kasvuilmapiiriä esikoululaisille, jotta jokaisella olisi rohkeutta kasvaa omaksi itsekseen ja löytää vahvuusalueitaan. Kuten yksi vanhempi vastauksessaan sanoikin: ”Innostuneista aikuisista se hyvä eskaripäivä lähtee!”. Opettajilta yksi vastaaja toivoi leppoisaa, kannustavaa ja lapsen yksilöllistä persoonallisuutta ja taitoja huomioivaa ohjausta ja toinen kuria, jotta opittaisiin koulussa tarvittavia taitoja jo esikouluvuonna. Ryhmäkokoja ei edelleenkään haluttu kasvavan liian suuriksi. Yksi vanhempi halusi vielä huomauttaa, että kaikki asiat, jotka koskevat lasta itseään, ovat tärkeitä ja jokainen on arvokas sellaisena kuin on. Myös yhteistyö koulujen ja päiväkotien esikouluryhmien kesken sai vanhemmilta kiitosta.

LIITTEET

LIITE 1 Eteläpohjalaisen esiopetuksen arviointiraportti lukuvuosi

LIITE 2 Eteläpohjalaisen esiopetuksen vuosisuunnitelma lukuvuodelle

Esiopetuspaikan nimi:

1. Selvitys vuosisuunnitelman toteutumisesta. Käy läpi ja kirjaa vuosisuunnitelman keskeiset kohdat.
1. Selvitys yhteistyöstä
- Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö - Nivelvaiheet Huom! Niillä kouluilla, joilla esioppilaat ovat osana koulua: Koulun sisäiset joustavat opetusjärjestelyt koskien esi- ja alkuopetusta.
1. Alustava selvitys seuraavan lukuvuoden/toimintakauden kehittämiskohteista (tässä hyödynnetään henkilöstön itsearviointia sekä huoltajilta ja lapsilta saatua palautetta)
- Esim. Työtavat, oppimisympäristöt, yhteistyö/nivelvaiheet

1. Selvitys kotien/hoitajien kanssa tehdystä yhteistyöstä	
1. Muut tärkeät esiopetusvuoteen liittyneet asiat	
Huom! Tämä on se "ikkuna", jolla voit avata esiopetuksen omaa toimintaa ulospäin. Esiopetuksella on paljon erilaista toimintaa, tehkää se näkyväksi.	
1. Selvitys kaikkien tukipalveluiden toimivuudesta (ruokapalvelu, kuljetus, puhtaanapito, tekniikkakeskus yms.). Nosta esille tärkeimmät näkökulmat tukipalveluihin liittyen.	
1. Lukuvuoden erityisteeman toteutuminen esiopetuksessa (esim. pedagogisen kehittämisen teemavuosi)	
1. Päiväys ja allekirjoitus	
Paikka ja aika	Allekirjoitus ja nimenselvennys
_____	_____

LIITE 2 Eteläpohjalaisen esiopetuksen vuosisuunnitelma lukuvuodelle.

1. Päiväkodin / koulun yhteystiedot

Nimi:	
Osoite:	
Puhelin:	
Päiväkodin/koulun johtajan nimi:	

2. Henkilökunta päiväkodin esiopetusryhmissä

RYHMÄ 1	
Esiopetuksesta vastaava opettaja	
Päiväkodin opettaja	
Hoitaja	

RYHMÄ 2	
Esiopetuksesta vastaava opettaja	
Päiväkodin opettaja	
Hoitaja	

RYHMÄ 3	
Esiopetuksesta vastaava opettaja	
Päiväkodin opettaja	
Hoitaja	

RYHMÄ 4	
Esiopetuksesta vastaava opettaja	
Päiväkodin opettaja	
Hoitaja	

3. Esiopetusryhmien lukumäärä ja lasten lukumäärä

Erilliset 6-vuotiaiden ryhmät

ryhmän nimi	esioppilaiden lukumäärä	joista vain esiopetuksessa	joista esiopetuksen lisäksi hoidossa	Virallinen paikkaluku

Yhdistetty 3-6-vuotiaiden ryhmä tai 5-6-vuotiaiden ryhmä

ryhmän nimi	esioppilaiden lukumäärä	joista vain esiopetuksessa	joista esiopetuksen lisäksi hoidossa	Virallinen paikkaluku

Yhdistetty koululuokkaan 1.-2. tai erilliset koulun puolella olevat esiopetusryhmät

ryhmän nimi	esioppilaiden lukumäärä	joista vain esiopetuksessa	joista esiopetuksen lisäksi hoidossa	Virallinen paikkaluku

Integroidut pienryhmät

ryhmän nimi	esioppilaiden lukumäärä	joista vain esiopetuksessa	joista esiopetuksen lisäksi hoidossa	Virallinen paikkaluku

KAIKKI YHTEENSÄ

	esioppilaiden lukumäärä	joista vain esiopetuksessa	joista esiopetuksen lisäksi hoidossa	Virallinen paikkaluku

4. Erityisopetus esiopetuksessa

Lapset	Esiopp. lukumäärä	Vain esiop. lkm.	Esiopetuksen lisäksi hoidossa lkm
Erityisen tuen päätös			
Pidennetty oppivelvollisuus/ 6-vuotiaat lapset			
Varhennettu oppivelvollisuus/ 5-vuotiaat lapset			
Lukumäärä yhteensä			

5. Koululyykkäystä saaneet lapset (lukumäärä):

6. Suomi toisena kielenä (S2) lasten lukumäärä äidinkielen mukaan (esim. 1 lapsi venäjä):

7. Kuljetusedun saavat lapset (lukumäärä):

8. Esiopetuksen toiminta-aika, toimintapäivät ja loma-ajat:

Päivittäinen toiminta-aika klo

Toimintapäivät (lkm):

syksy

kevät

yhteensä

Loma-ajat:

syysloma

joululoma

talviloma

9. Miten maakunnallisen esiopetussuunnitelman arvot opimme, tunnemme, toimimme ja iloitsimme näkyvät toiminnassa:

10. Esiopetuksen tavoitteet, maakunnalliset painopisteet, oppimisympäristöt ja työtavat sisältäen laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja toimenpiteet:

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet: Ajattelu ja oppiminen (L1); Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2); Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3); Monilukutaito (L4); Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5); Osallistaminen ja vaikuttaminen (L7)

(L1-L7 viittaavat perusopetuksen opetussuunnitelman laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin. L6 työelämätaidot ja yrittäjyys ei ole esiopetuksen laaja-alaisen osaamisen osa-alue)

Maakunnalliset painopisteet yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus.

Oppimiskokonaisuudet: Ilmaisun monet muodot; Kielen rikas maailma; Minä ja meidän yhteisömme; Tutkin ja toimin ympäristössäni; Kasvan ja kehityn.

Oppimisympäristö: sisä- ja ulkotilat, paikat, välineet, yhteisöt ja käytännöt, jotka tukevat lapsen kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Missä toimimme? Mitkä ovat meidän tilamme? Millaisia välineitä on saatavilla? Miten esiopetuksessa käytetään ja sovelletaan tieto- ja viestintäteknologiaa? Miten lapsen osallisuus mahdollistetaan?

Kirjoita alla olevaan tekstikenttään, miten yllä olevat asiat toteutuvat ja näkyvät esiopetusvuoden aikana:

11. Päiväkodin ulkopuolella annettava opetus:

Retket, opintokäynnit, juhlat, tapahtumat (merkittävä vuosisuunnitelmaan vakuutusten vuoksi):

12. Yhteistyö vanhempien ja muiden yhteistyötahojen (kulttuuritoimi, seurakunta, museo jne.) kanssa:

13. Yhteistyösuunnitelma lähellä toisiaan olevissa kouluissa ja päiväkodeissa (jos on olemassa). Esiopetuksen ja alkuopetuksen välinen yhteistyö.

Hyväksi todetut käytänteet:

Vuosittaiset yhteistyön kehittämispainopisteet:

14. Yhteistyö tukipalvelujen kanssa (ruokapalvelu, kuljetus, puhtaanapito ym.)

15. Nivelvaiheiden yhteistyö

16. Oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen

Esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelma

17. Arviointiraportti:

Tehdään erillinen arviointiraportti toukokuussa

18. Muuta mainittavaa (esim. toimintakauden erityisteema):

